

Informacja o książce Anny Frankiewicz-Bodynek *Konstytucyjna regulacja dziedzictwa narodowego oraz dóbr kultury*

ISBN 978-83-8180-009-9

Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2019

W 2019 r. nakładem Wydawnictwa Adam Marszałek ukazała się książka Anny Frankiewicz-Bodynek pt. *Konstytucyjna regulacja dziedzictwa narodowego oraz dóbr kultury*, w której autorka omówiła podstawowe zagadnienia związane z dziedzictwem narodowym i dobrami kultury w ujęciu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. Monografia stanowi pierwsze na polskim rynku wydawniczym kompleksowe opracowanie kwestii dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury w kontekście prawa konstytucyjnego. Rozważania prowadzone są w głównej mierze na gruncie prawa konstytucyjnego i z zastosowaniem metod wykładni specyficznych dla tej właśnie gałęzi prawa. Przeprowadzonych zostało wiele analiz w odniesieniu do większości problemowych zagadnień, jakie pojawiają się w związku z konstytucyjną regulacją dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury. Perspektywa, z jakiej ukazane są tytułowe zagadnienia, z pewnością okaże się interesująca dla wszystkich zaangażowanych w ochronę dziedzictwa kulturowego.

Książka składa się z pięciu obszernych rozdziałów. Pierwszy rozdział, *Skutki prawne umiejscowienia przepisów o dziedzictwie narodowym i dobrach kultury w początkowych częściach Konstytucji RP*, ma charakter wprowadzenia w tematykę dziedzictwa

i dóbr kultury z uwzględnieniem systematyki Konstytucji RP. Scharakteryzowano tu przepisy art. 5, 6 i 73 *in fine* Konstytucji RP jako normy programowe lub prawa podmiotowe. Zabieg ten jest związany z postawioną w monografii hipotezą, że art. 6 ust. 1 nie stanowi jedynie normy programowej, ale można z jego treści wyinterpretować również prawo podmiotowe: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

Rozdziały drugi (*Konstytucyjne znaczenie pojęcia „dziedzictwo narodowe” i jego związek z wybranymi zasadami ustroju państwa*) oraz trzeci (*Dobro kultury i dobro kultury narodowej a ustawowo określone elementy dziedzictwa narodowego*) poświęcone zostały ustaleniu znaczenia konstytucyjnych pojęć: „dziedzictwo narodowe”, „narodowe dziedzictwo kulturalne” oraz „dobro kultury”. Autorka koncentruje się na kwestiach terminologicznych. W pracy wykazano, że w aktach prawnych (zarówno międzynarodowych, jak i krajowych) oraz w piśmiennictwie stosuje się wiele terminów i pojęć bliskoznacznych w taki sposób, jak gdyby stanowiły synonimy. Autorka przyjęła założenie, że pojęcia i terminy konstytucyjne mają autonomiczne znaczenie względem pojęć wynikających z aktów o niższej mocy prawnej. Istotną część każdego z rozdziałów stanowią ustalenia, jakie znaczenie dla zakresu poszczególnych pojęć ma zastosowanie w nich przydawki „narodowe”, np. w art. 6 Konstytucji RP.

Przedmiotem rozdziału czwartego (*Strzeżenie dziedzictwa narodowego i dostęp do dóbr kultury narodowej oraz ich relacje z wybranymi wartościami i zasadami konstytucyjnymi kształtującymi pozycję jednostki w państwie*) jest przeprowadzenie wykładni przepisów art. 5, 6 i 73 *in fine* Konstytucji RP na tle następujących fundamentalnych rozwiązań konstytucyjnych: suwerenność narodu, dobro wspólne, godność osobowa, wolność oraz równość. Ustalono, że dziedzictwo narodowe (materialne i niematerialne) jest jednym z elementów dobra wspólnego. Autorka podnosi, że jednym ze sposobów poszanowania i ochrony godności osobowej człowieka przez władze publiczne jest umożliwienie mu zakorzenienia w dziedzictwie przodków, co pozwala na pełny rozwój osobowości i wykorzystanie indywidualnych możliwości jednostki.

Autorka odnosi się do argumentów na rzecz wprowadzania „prawa do dziedzictwa” do systemu prawa krajowego i wskazuje na konieczność uznania istnienia „wolności do dziedzictwa”. Na poziomie systemu prawnego ten wolnościowy charakter uzasadnia ona brzmieniem treści art. 35 Konstytucji RP. Zgodnie z powołanym artykułem, Rzeczpospolita zapewnia członkom mniejszości będącym obywatelami polskimi wolność zachowania i rozwoju języka, obyczajów, tradycji i kultury. Sformułowanie to wyraża istotę wolności do dziedzictwa kulturalnego, która – zgodnie z zasadą równości – powinna przysługiwać zarówno mniejszościom, jak i pozostałej części społeczeństwa. Treść zasady równości pozwala na przyjęcie, że sformułowanie „równy dostęp” można zinterpretować jako zezwolenie na uprzy-

wilejowanie wyrównawcze. Uzasadnione jest to potrzebą wyrównania nierówności faktycznie występujących w odniesieniu do kategorii osób, które z obiektywnych względów nie będą w stanie takiego dostępu uzyskać.

W ostatnim rozdziale (*Konstytucyjna ochrona narodowego dziedzictwa kulturalnego i dóbr kultury. Przedmiotowy i podmiotowy zakres ochrony*) prowadzone są rozważania nad tym, czy uczynienie Rzeczypospolitej adresatem norm wynikających z art. 1, 5, 6 i 73 Konstytucji RP można traktować jako nałożenie obowiązków również na obywateli, skoro są oni jedną ze składowych pojęcia „Rzeczpospolita”. Ustalono, iż obowiązki obywateli w odniesieniu do dziedzictwa kulturowego Konstytucja RP wskazuje wyraźnie w treści art. 82 i 86. Z treści art. 1 i 5 Konstytucji RP wynikają jedynie obowiązki władz publicznych, natomiast z art. 6 i 73 *in fine* – zarówno obowiązki władz, jak i prawa jednostek. Analiza przepisów umożliwiła ustalenie zakresu takich konstytucyjnych dyspozycji, jak: „dostęp”, „korzystanie”, „upowszechnianie” oraz „wolność korzystania” z dóbr kultury.

Publikacja stanowi obowiązkową lekturę dla wszystkich zajmujących się naukowo i zawodowo problemami dziedzictwa kultury. Ze względu na wymiar praktyczny odbiorcami książki są nie tylko prawnicy, ale także pracownicy instytucji kultury zaangażowani w prace związane z upowszechnianiem dostępu do kultury i edukację kulturalną.